

κι' ἀπὸ τῆ συζήτηση θά βγῆ ὁ πόλεμος. Ὁ πόλεμος θά φέρῃ τὸ ἐνδιαφέρον, καὶ τὸ ἐνδιαφέρον γενικευμένο θά μορφώσῃ. Γιατὶ πιά τότες τὸ κοινὸ θά ἔχῃ τὸ μεγάλο ἐνδιαφέρον νὰ παρακολουθήσῃ.

Αὐτὰ βέβαια δὲ γίνονται ἔτσι γλήγορα, ὅπως λέγουνται. Χρειάζεται καιρὸς, κι' ἀπάνου ἀπ' ὅλα χρειάζεται κατάλληλος δρόμος. Τάχα ἡ «Νέα Σικηνή» στὰ πρῶτα χρόνια τῆς ἰδρύσεώς της, δὲ μόρφωσε κάποιο λίγόν κοινόν, — ὅσο ἀσήμαντο κι' ἂν εἴναι — πού μπορεῖ σήμερα κάπως νὰ ἐχτιμήσῃ τὴν παράστασιν ἑνὸς ἔργου, ἀπάνου ἀπὸ τὴν ρουτίνα; Αὐτὸ ὅμως τὸ λίγόν κοινόν —περισσότερο νέον— σταμάτησε ἴσχυε κεῖ πού τόφερε ὁ δρόμος τῆς «Νέας Σικηνῆς» πού κόπηκε, ἀλλοίμονο, τόσο νωρίς. Ποιὸς θά βρεθῆ λοιπὸν σήμερα νὰ τὸ σπρώξῃ, νὰ τὸ προχωρήσῃ, νὰ τὸ μεγαλώσῃ;

*

Ἡ φιλοσοφία τοῦ Ἴψεν —ὅσο κι' ἂν εἴναι χωρὶς σύστημα τέλεια πλεγμένο ἀναμεταξύ της— ἴσως σήμερον στὴν πύθ γερῆ καὶ πύθ νέκ μερίδα τῆς στοχαστικῆς Εὐρώπης, νὰ μὴν ἔχῃ τὴν ἀξία πού θελήσανε νὰ τῆς δώσουνε τὰ πύθ χρόνια. Πύθ κεντηνὴ καὶ πύθ δυνατὴ εἴτανε τότε ἡ ἐπίδρασις τοῦ Κάντιου, τοῦ Σέλιγγ, τοῦ Γκαίτε, σ' ὅλα τὰ πνεύματα, κι' ἀκόμα περισσότερο βέβαια στὸ ἐπαναστατικὸ πνεῦμα τοῦ Ἴψεν. Ἡ ἀτομιστικὴ φιλοσοφία, πού ἐμελλε νὰ κατασταλαζῆ τόσο τραγικὰ στὸ ἰσχυρὸν ἐγωϊστικὸ σύστημα τοῦ Νίτσε, ἀνέβηκε μὲ τὸ Γερμάνο αὐτὸ φιλόσοφο στὴν κορυφὴ τοῦ βουνοῦ, ἀπ' ὅπου πιά ἀρχίζει ὁ κατήφορος, ἕνας σιγανός, κοπιαστικός, ἀγκαθωτός, μὰ πάντα κατήφορος. Ἡ λευτεριά τοῦ ἀτόμου, στὴ γενικότητά της εἴτανε μιά ἀπὸ τίς ἀγαπητότερες ἀρχές τοῦ Ἴψεν. Ἰσως τὸ μόνον τῆς φιλοσοφίας του. Κάτου ἀπ' αὐτὸ βέβαια εἶπε ἀλήθειες αἰώνιες, μεγάλες, μὰς ἔδωσε τὴ ζωὴ, στὴ σκέψῃ καὶ στὴν ψυχῇ, καὶ μὰς ἔδειξε τὴ σκέψῃ καὶ τὴν ψυχῇ ἀλυσοδεμένες μὲ τὰ γύρα, καὶ πασιζόντας τὴ λευτεριά. Κι' ὅλα αὐτὰ σὰν ἕνα πρόβλημα, σὰν ἕνα ἐρωτηματικόν, σὰν ἕνα ἀξεκαθάριστο μέλλο. Ὅχι ὅμως σὰ μιά λαχρυσμένη ἀλήθεια. Καὶ θά εἴμαστε κοντὰ στὴ γνώση ἂν γαρ χτηρίσουμε τὸ ἔργο τοῦ Ἴψεν, σὰν προσπαθῆαι μιάς εὐτυχίας γιὰ τὸν κόσμον, ὅζω ἀπὸ τὸν κόσμον. Τόσο, πού ἔφτασαν οἱ νεώτεροί του μαθητὰδες σ' ἕνα ἀπροχώρητο, χωρὶς νὰ δειλιάσουν νὰ πετάξουν λόγια σὰν καὶ κείνα τοῦ σημαντικοῦ Χάουπτεμαν στοὺς «Μοναχοὺς Ἀνθρώπους». «Ὡ λευτεριά, λευτεριά Πρέπει νάιναι κανένας σὲ ὅλα λεύτερος. Μῆτε πατρίδα, μῆτε οἰκογένεια, μῆτε φίλους, τίποτα δὲν πρέπει νάχη κανένας».

Μὴν ξεχνᾶμε ὅμως πὼς μιά μέρα, κι' ἂν πεθάνῃ ἡ φιλοσοφία τοῦ Ἴψεν, ἡ ἀξία του θά σταθῆ ἀπείραχτη, κι' ἡ δόξα του τρανή. Γιατὶ ὁ Ἴψεν τίς ἰδέες τίς ἐντυσε μὲ τὴ ζωὴ, τίς ἀδέρφωσε μὲ τὴν τέχνη. Εἶναι ἐκεῖνος πού ἔδωσε στὴ σικηνὴ σπαρταριστοὺς ἀπὸ ἀλήθεια τοὺς ἀνθρώπους. Τὰ πάθη, οἱ ἀγάπες, τὰ μύση, οἱ ἀδουαμίες, ἠύρανε τὸ ζωγράφου τοὺς τὸ φυσικόν. Ἡ σικηνικὴ τέχνη, τὰ τύλιξε μὲ τὴν κουβέντα τοῦ σπιτιοῦ, τοῦ δρόμου, τῆς πλάσης.

Σ' αὐτὸ λοιπὸν βλέπουμε τὴ μεγαλύτερη καὶ μακρυνότερη ὠφέλεια, πού μπορεῖ νάχη τὸ ἑλληνικόν κοινόν. Ὅθ μάθη νὰ βλέπῃ. Κι' ἕμα μάθη νὰ βλέπῃ τὸ τεχνικόν ἀπάνου στὴ σικηνὴ καὶ τὸ ἀληθινόν, ἂς ποῦμε πὼς ἡ ἐπίδρασις τῆς φιλοσοφίας τοῦ Ἴψεν, τῆς φιλοσοφίας πού δὲ χρειάζεται βέβαια σήμερον ἡ Ρωμοσύνη, θά εἴναι περαστικὴ, μ' ὅσο μάγεμα κι' ἂν κλεῖ μέσα της.

*

Ἡ Νόρα μιά ἀρχαιότερη ἀδερφή τοῦ Στόκμαν καὶ τῆς Ἑλλήνας Βάνγκελ, καὶ μιά νεώτερη τοῦ Φάικ, μὰς δίνει τὴν ἰδέα μιάς ξαφνικῆς ἐπαναστάσεως τοῦ ἀτόμου, ἐναντία κοινωνίας καὶ νόμου, πού ἐμελλαν νὰ σταθοῦν ἀγνάντια της, μὲ ὅλη τους τὴ σκληρότητα γιὰ μιά της παράνομη πράξι πού στὸ βάθος της ἔλαμπε ἡ μεγαλοψυχία.

Τέτοιοι ρόλοι εὐκόλα δὲν ἐρμηνεύονται, καὶ γι' αὐτὸ γράφοντας ἔδω πρὸ λίγου καιροῦ, φοβηθήκαμε μήπως τὸ προανάγγελμα τῆς Νόρας, ἀπὸ τὴν κ. Κυβέλη Ἀδριανοῦ, ἔμενε μόνον προανάγγελμα. Μὰ εἶδαμε πὼς ἡ τεχνίτρα τῆς «Νέας Σικηνῆς» μὲ περισσὴ φιλοτιμία καταπαύστηκε τὸ ἔργο, καὶ ἡ προσπάθειά της ἡ γενναία, πρέπει νὰ παινεθῆ. Ὁ ρόλος τῆς παιχιδιάρας κούκλας στὶς δύο πρῶτες πράξεις ἀποδόθηκε πολὺ καλὰ. Θέλαμε περισσότερη ἐσωτερικὴ δύναμη ἂν εἴτανε δυνατὸ, στὶς ἡμέρες, μὰ τραγικότερες, τελευταίες σκηνές τῆς τρίτης πράξης. Ὁ δρόμος ἀνοίχτηκε γιὰ τὴν κ. Κυβέλη Ἀδριανοῦ. Τώρα ἂς προσπαθῆσῃ, κ' ἡ προσπάθεια ἴσως φέρῃ τὴν τελειωτικὴν ἐπιτυχία.

Ο ΚΡΙΤΙΚΟΣ ΤΟΥ ΝΟΥΜΑ

Ἡ Κοινὴ Γνώμη

Ο κ. PONTAKΗΣ

Πόλη 29. 9. 06.

Κύριε Ταγκόπουλε,

Ἐγράψατε σὲ περασμένο φύλλον τοῦ «Νουμά» πού ὄσα εἶπα γιὰ τὸν κ. Ψυχάρη στὸ βιβλιαράκι μου οἱ «Μπόξερς», τὰ εἶπα γιὰτὶ ἡ Γραμματικὴ μου πού τυπώθηκε στὰ 1904, δὲν πῆρε τὸ βραβεῖο στὸ διαγωνισμὸ γιὰ τὴ γλώσσα τοῦ 1901.

Ὅτι κάθε ἄλλο ἐλητήριο εἶναι ἡ αἰτία παρὰ αὐτὸ, φαίνεται ἀπὸ τὸ ὅτι δὲ στάλθηκε ποτὲ τὸ βιβλίον μου ἐκεῖνο σὲ κανένα διαγωνισμὸ καὶ μπορεῖ ὁ ποῖος θελεῖ νὰ μοῦ ἀποδείξῃ τὸ ἐναντίον. Πρὶν ὅμως νὰποδειχτῆ αὐτό, οὔτε ἡ ὑπόψια σας, πού παρασταίνετε γιὰ βεβαιότητα, οὔτε τὰ λόγια σας εἴχανε τὸν τόπο τους.

Περιμένω τὴν ἀπόδειξιν.

Γ. Κ. PONTAKΗΣ

Σημ. τοῦ Νουμά. Κατόπι ἀπὸ τὴ δήλωσιν τοῦ κ. Ροντάκη, πού μὰς βεβαιώνει πὼς δὲ στάλθηκε ἡ Γραμματικὴ του στὸ διαγωνισμὸ γιὰ τὴ γλώσσα τοῦ 1901, ὄσα γραφτήκανε στὸ «Νουμά» (ἀριθ. 256), ἐναντίον του δὲν ἔχουνε, βέβαια, τὸ λόγο τους.

ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΙΚΟΥ

Ἀγαπητὲ Νουμά:

Ὡ! τί περιβόλι, τί περιβόλι αὐτὸ τὸ δραματολόγιον τοῦ Βασιλικοῦ Θεάτρου, πού ἐδημοσιεύτηκε στὶς ἐφημερίδες! Σωστὸ περιβόλιον τοῦ κόσμου ὅπου:

Καθίνας μὲ τὴν ταμπακέρα του

Ἐμβαίνει διὰ νὰ πάρῃ τὸν ἀέρα του,

ὅπως ἔγραφε ὁ Ἐξαρχόπουλος.

Ἐκεῖνα τὰ πρωτότυπα πού ἀρχίζουν ἀπὸ τὸν κ. Ἀμπελά καὶ τελειώνουν εἰς τὸν κ. Καλαποθάκη, σωστὸ μπουκέτο!

Κ' ἐκεῖνα τὰ ξένα! Ἄν ἐξαίρεσομε μερικὰ τοῦ Σοφοκλή καὶ τοῦ Σαίξπηρ, πού κι' αὐτὰ ὅπως τὰ ἔχει μεταφρασμένα ὁ κ. Βλάχος καλύτερα νὰ εἰλεπαν, ἂν ἐξαίρεσομε τὸν Ἀλκίδη τοῦ Καλδερὸν, τὸν ὁποῖον ὅμως δὲν ἐδιάλεξε ὁ κ. Βλάχος γιὰτὶ εἴταν στὸ πρόγραμμα ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ κ. Οἰκονόμου, ἂν ἐξαίρεσομε μερικὲς κωμωδίας τοῦ Ἐαριου

πὺ εἶνε ὁ μόνος ἀπὸ τοὺς νέους στὸν ὁποῖο συμπαθεῖ ὁ κ. Βλάχος, γιὰ ὅλα τὰ ἄλλα νέα (;) ἔργα μπορεῖ νὰ πῆ κανεὶς μὰζὶ μὲ τὸν Dante,

Nan raggionar di lor ma guardae passal Φτάνει μόνον νὰ σὰς πῶ ὅτι στὸν εἰκοστὸν αἰῶνα ἐπάνω στὴ σικηνὴ τοῦ Βασιλικοῦ θά παρασταθοῦν ἔργα τοῦ Barriere καὶ τοῦ Dumanoir, κι' ὄχι ἀπὸ τὰ καλύτερά τους. Χεθῆκαν βλέπεις οἱ Hervieu, οἱ Lavedan, οἱ Bernstein, οἱ Bataille, οἱ Briéux, οἱ Portoriche, οἱ Veber, γιὰ νὰ διαλέξῃ, ἂν ἤθελε ἔργα τῆς Γαλλικῆς φιλολογίας ὁ κ. Βλάχος. Πάλι καλὰ ὅμως ὅπου γλυτώσαμε ἀπὸ τὸν Bourgeois καὶ τὸ D'Ennery.

Ὅθ παρασταθῆ καὶ μιά κωμωδία τοῦ Fabre ὁ Σαθρός οἶκος. Ἡ κωμωδία αὐτὴ εἶνε συμβολικὴ, συμβολίζει τὴν καταστάσιν εἰς τὴν ὁποῖαν ἔχει φτάσει τὸ Βασιλικὸν Θεάτρον, μὲ τὸν νέον Ἀλκίδη του, τὸν κ. Βλάχο.

ΓΚΡΙΝΙΑΡΗΣ

ὍΤΙ ΘΕΛΕΤΕ

— Ὁ ὑπεργλαφυρότατος κ. Σπύρος Παγαγιῆς ἔβγαλε τόμον καινούριον μὲ τὸ βελγικώτατον τίτλον «Ἀθηναῖκα ἡμέρον»

— Ἐδῶ καὶ κάμποσα χρόνια εἶχε βγάλει ἄλλον ὑπεργλαφυρότατον τόμον μὲ τὸν τίτλον «Ἀθηναῖκα νόκτες», ὅστε τόρα τοῦ μένει νὰ βγάλῃ καὶ τὰ «Ἀθηναῖκα μεσημέρια» καὶ νὰ συλλάσῃ πιά ὁ ἀέρας.

— Ὁ φίλος Σενοπούλος ἔγραψε κριτικώτατον ἄρθρον στὸ «Νέον Ἄστυ» γιὰ τὸν κ. Παγαγιῆν, μιλώντας γιὰ τὸ συγγραφεὶ καὶ ξεχνώντας ὁλοσδιόλου τὸ βιβλίον του.

— Καὶ γιὰ νὰ μὴν τὸ ξεχάσομε, κρίνοντες ὁ ἴδιος ὁ κ. Σενοπούλος καὶ τὸ γράμμα τοῦ κ. Φωκά, στὶς «Ἀθηναῖκα» δήλωσε πὼς τοῦ ἀρέσουν καὶ οἱ δύο γλώσσες, καὶ ἡ καθαρεύουσα καὶ ἡ Δημοτικὴ, ἀφοῦ μὲ τὴν ἴδια εὐχαρίστησιν πούγραψε ἄλλοτε τὴ δημοτικὴν στὸ Νουμά γράφει τόρα καὶ τὴν καθαρεύουσαν στὶς «Ἀθηναῖκα».

— Εἴταν ὁλοσδιόλου περιττὴ αὐτὴ ἡ δήλωσις, γιὰτὶ τὸ ξέρουμε πὼς στὸν κ. Σενοπούλον ἀρέσουν ὅλες οἱ γλώσσες τοῦ κόσμου, ἀκόμη καὶ οἱ βοδινῆς μὲ κάρπη.

— Στὰ τελευταία «Ἐπισημασμένα» (πὺ τὰ δύο τελευταία τους φύλλα δὲν τὰ λάβαμε ἀκόμα, κύριε Μιχαηλίδι, καὶ νὰ μὰς τὰ σταίλει, παρακαλοῦμε), οἱ κ. Νιρβάνος καὶ Σενοπούλος, γράφοντας γιὰ τὸν ποιητὴν τοῦ «Γιού» τοῦ Ἰσκιου κ. Μελά, ξεχνούνταν δὲ ὄμνους Βυζαντινοὺς καὶ φωνάζουν πὼς μὲ θαυμασμὸν σκένου μπροστὰ σὲ τέτοιον ποιητικὸν ἀστέρην.

— Δὲν ὑπάρχει καμιὰ ἐπιβολὴ πὼς καὶ ὁ κ. Μελάς μὲ θαυμασμὸν θά στέκει μπροστὰ σὲ τέτοιους κριτικούς.

— Ἀπὸ τὸ τελευταῖον φυλλάδιον τῆς «Ἠγέρσεως» δανερίζομετα τοὺς κληροῦς αὐτοὺς στίχους:

Ποῖν νὰ τ' ἔλπει φέρε τὸ βράδι
ἡ νόνα μας τὸ παραμῦθι,
τῆς λάμπας τῆς τοῦ λάδι
κ' ἐκεῖνη βασιλοκοιμήθη.

Ἡ νόνα σὰν τὴν ἐφρονάζαμε
δὲν ἔπνευσε πιά τὸ πρῶθ.
Ἡ λάμπα χάλωσε. Τὸ παραμῦθι
κανένα πιά δὲν ἐκίωσε παιδί.

— Διαβάσαμε μὲ μεγάλη εὐχαρίστησιν τὸ ὄρατον βιβλίον τοῦ κ. Κίμ. Μιχαηλίδου «Σὰν ζωὴ καὶ σὰν παραμῦθι» καὶ στὸ φύλλον τῆς ἑλληνικῆς θά δημοσιεύσομε δύο τρεῖς σελίδες ἀπ' αὐτὸ γιὰ νὰν τὸ κρίνουν κ' οἱ ἀναγνώστες μας.

— Στὸ γράμμα μὰς πρὸσέεται τὸ «Κοινωνικὸν ζήτημα» τοῦ κ. Γ. Σκληροῦ 50 λεπτά καὶ γιὰ τὸ ἐξωτερικὸν 70.

— Μερικοὶ ἀνθρώποι ἐντὶ γιὰ κούφι ἐχουνε μιά πελοῦρα νεροκολοκίθια κολλημένην στὸ λατομ. Ἐἴνας τέτοιος κολεκοκῶνθρωπος ἔγραψε καὶ στὶς «Ἀθηναῖκα» τῆς Τετάρτης σοβαρώτατα πὼς πρέπει ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις νὰ ζητήσῃ ἀπὸ τὴ Γαλλικὴ τὴν ἀψὴν τοῦ Ψυχάρη III, ἐπειδὴ τὸ θέλει ἡ κ. Τζοβάννα τοῦ Μισσαζέρη. Μὴ γερότερα!

— Μὰ κι' ὁ κ. Γαργάκης, ὁ κλασικώτατος, ξεπετάχτηκε στὴ μέση νάπαντῆσαι στὸ γράμμα τοῦ κ. Φωκά. Ὑστερ' ἀπὸ βροχὴ βγαίνουν τὰ σελιόγια καὶ τὰ μανιτόρια καὶ τὸ γράμμα τοῦ κ. Φωκά, πού τὸ πῆραμε στὴν ἀρχὴ γιὰ λούσιμον τοῦ δασκαλισμοῦ, εἴτανε, φαίνεται, φεβερὴ νεροποντὴ καὶ δὲν ἄφτασε κανένα Γαργάκη καὶ κανένα σελιόγαρον στὴν τρύπα του. Ο ἸΔΙΟΣ

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

κ. Περ. Τὸ λάβαμε καὶ σ' εὐχαριστοῦμε. Δὲν ἔχει καμιὰ σημασία ἡ θέσις, τὸ καλὸ τὸ ποίημα καὶ στὴν τελευταία σελίδα νὰ τυπωθῆ, πάντα καλὸ θά μένει. Τὴ θέσις τοῦ κάθε ἔργου τὴν κανονίζει ἡ ἀνάγκη τῆς σελιδοποιήσεως —κ. Χρ. Στρ. Ὁαλλάζει κι' αὐτός. Τῶχαμε συλλογιστεῖ καὶ πρὶ μὰς τὸ γράψαι. Σ' εὐχαριστοῦμε.